

הגאון רבי אפרים ראזען שליט"א, דיין כביד"צ טארטיקוב - בעמח"ס הליכות שנה

חמשה עשר באב

א) **מ"ו באב**. איז א יום טוב, וואס די משנה (סוף תענית, כ"ז) זאגט דערויף, "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב" (עס זענען נישט געווען אזעלכע ימים טובים פאר אידן ווי חמשה עשר באב). וויבאלד אין דעם דאזיגן טאג האט פאטריט פארשידענע פרייליכע געשעענישן^[א], דעריבער האט מען אין דעם טאג געפראוועט א יו"ט.

ב) **יום שהותרו שבמים לבא זה בזה**. ביום מ"ו באב האט מען אויסגעארבייט א היתר אז די י"ב שבמים זאלן זיך מעגן אייביג משדך זיין איינער מיט'ן אנדערן, ווייל די תורה'ס (מסעי, פ"ו) האט אנגעזאגט פאר די בנות צלפחד וועלכע האבן נישט געהאט קיין ברידער, אז זיי זאלן נישט חתונה האבן נאר מיט מענער פון זייער אייגענעם שבט^[א], און באזונדער איז געווען א באפעל פאר אלע אנדערע אידישע מעכטער וועלכע האבן נישט געהאט קיין ברידער, אז זיי טארן נישט חתונה האבן נאר מיט א מאן פון זייער פאטער'ס שבט, כדי די נחלה וואס זייער פאטער האט באקומען אין ארץ ישראל זאל נישט אריבערגיין נאך זייער שטארבן צו אן אנדערן שבט, וויבאלד א מאן ירש'נט זיין פרוי^[א]. ביום מ"ו באב, האבן די חכמים אין יענעם דור געלערנט, אז דער דאזיגער איסור איז נאר געזאגט געווארן פאר דעם ערשטן דור וועלכע זענען אריינגעקומען אין ארץ ישראל, אבער אין די קומענדיגע דורות מעגן אלע אידישע מעכטער חתונה האבן מיט וועלכן שבט זיי ווילן^[א]. דעריבער, בימי חז"ל, האבן אידישע מעכטער געפראוועט דעם יום טוב אויף אזא אופן אז יעדע האט געזוכט אין דעם טאג פאר זיך א שידוך הגון^[א].

ג) **יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל**. בימי השופטים, האט אויסגעבראכן א ביטערע קריג צווישן די שבטי ישראל מיט שבט בנימין, צוליב דעם וואס אנשי בליעל פון שבט בנימין האבן אפגעטאן בגבעת בנימין א מעשה נבלה און גע'הרג'עט אומשוילדיג א פילגש, האבן זיך צוזאמגענומען אלע שבטי ישראל בקנאה גדולה, מלחמה צו האלפן מיט שבט בנימין. אין אנהויב זענען אומגעקומען כמה רכבות מושבטי ישראל^[א], שפעטער האבן די שבטי ישראל זיך מתגבר געווען און האבן אויסגע'הרג'ט רובו ככולו פון שבט בנימין. ביים ענדע פון די קריג האבן די שבטי ישראל מקבל געווען בשבועה, אז קיינער זאל נישט נעמען אן איידעם פאר זיין טאכטער משבט בנימין^[א]. שפעטער, ביום מ"ו באב, האט

הערות וצינים

א) רש"ם כ"ב קכא, דכל הני אמוראי לא פליגי אלא מר גמיר האי מרבי, ומר גמיר האי וכו. – (ב) ב"ב קכ. דלכנות צלפחד לא אסרו לינשא לאהרים, אלא עצה טובה אמרו להן. – (ג) ומיני יליף ר' ישמעאל כב"ב ק"א: דירושת הבעל דאורייתא, אכן לַמִּד דירושת הבעל דרבנן כמס' כבורות נב: מוקמי הקרא דבהסכת הבן הכתוב מדבר כמבואר כגמ' ב"ב ק"א: – (ד) תענית ג:, דרבי הקרא זה הדבר, למיעוטא. – (ה) מהרש"א ב"ב קכ"א, כדאי כמתני סוף תענית שבהן נשות ישראל יוצאות וכו' ואומרות כהור שא עיניך וכו'. והאדמו"ר הק' רבי ישראל משארמקוב זצ"ל אמר בזה, דהלא זהו גופא שהבהורים כרתו ברית לעיניהם בקדישה מבלי להסתכל עד שהכריחו לומר להם "שא עיניך", מפני זה אמרו שלא הי' ימים טובים לישראל כיום זה, ועיי"ש במהרש"א ב"ב ודו"ק שפיר: – (ו) כמבואר בניטין ה:, וברד"ק שופטים פ"כ מוכא הטעם למה נענשו שבטי ישראל, מפני שלא מיהו על פסל מיכה אמר הקב"ה, על כבודי לא מהיתם ועל כבוד בוד' מהיתם. – (ז) דאילו לישא הכנות של שבט בנימין לא אסרו, מהרש"א ב"ב קכא. – (ח) תענית ז: – (ט) תוס' ב"ב קכא. מכאר דבתהלה נגור על כאו"א מבן כ' ולמעלה למות, ולכמוף ארבעים שנה ריחם עליהם הקב"ה והשאיר כל אלו שהיו בשעת הגזירה בן כ' בצמזום, עיי"ש. – (ט) תוס' תענית ז: כשם המד' ורש"ם ב"ב קכא. ועוד שם דכאותו יום מ"ו באב שכלו מתי מדבר נתייחד הדיבור פה אל פה עם משה. אמנם דבאמת כבר תם הגזירה שנה שלפני, ע' תוס' ב"ב קכא. דמ"מ לא נתייחד הדיבור עד מ"ו באב שלאחרי, לפי שהיו עצבין שסברו והגזירה עדיין קיימת, ואין השכינה שורה לא מתוך עצבות. ובתרגום שני כ' שהמן בחשבונו כשהפיל פור לא נתרצה לחודש אב, לפי דבהודש אב כלו מתי מדבר וחזר הדיבור עם משה, וע' בגמ' ב"ב עה. שמוצאו מתי מדבר שוכבין בקבריהם מלובשין בציצית, ובתוס' שם כ' דאין להביא ראי' מזה שלובשין ציצית למתים, שהרי הם הלכו לקבריהן בחיים ומתו שם. – (י) תענית כת. – (יא) תענית ז:, אכן זאת היתה לישראל גם לפוקה כדאי בניטין פה. דבימוי של הושע בן אלה גלו העשרת השבטים, הואיל שבשילוו גזירת ירבעם, ואעפ"כ לא עלו ישראל לרגל, ע"כ הלכו בשבי עיי"ש ברש"י. – (יב) גיטין נג. ועוד בניטין נח. אי' ארבעים סאה קצוצי תפילין נמצאו בראשי הרוגי ביתר. ובגמ' ר"ה יח: אי' כמ' באב נלכדה ביתר ונחרשה העיר. – (יג) מהרש"א ב"ב קכא: ואריכות הדברים איך בר כוזיבא להם בעד ביתר יותר משתי שנים, ונפילתה, מוכא במד"ר איכה ב' ע"ה פ' בעל ה'. – (יד) ברכות מה: וברא"ש שם כ' כשם הירושלמי, דלכך סמכוהו אצל בונה ירושלים לפי כשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל, ועתידה לחזור בתחיית המתים כשיכנה המקדש במהרה. – (טו) כדאי ביומא טו. דלשכה היתה במקדש, שבה עמדו הכהנים בעלי מומין ובקדו העצים מתולעתת שפפול למוכה. – (טז) כספה"ק עבודת ישראל כ' אהך דאי' ממי"ו באב תש כחה של חמה, דהיינו כחה של סמי"א ואוד"ע שמונין אחרי החמה, ומיום זה שופע הכורא ית"ש הארתו על ישראל. – (טז) כמג"א תקני"א סקל"ש כ' דגם לגמרה של מצוה יש לעשות סעודה, וכבהג"ר"א שם ציין רשכ"ם ב"ב קכא: וכמעשה רוקח כ' דעיקר שליטת הסמי"א שרו של עשו היא בתמוז ואב, וכדי שלא תאמר שבכל החודש יש לו שליטה וכו', לכך רמזו לנו רבותינו מ"ו באב קרו לי' יום תבר מגל, שבאותו יום נשבר כח הקליפה קצת וקרו לי' "תבר מגל", ע"ש הפסוק באזופי עשו, אלוף מגדיאל, פי רש"י מגדיאל הוא רומי, ותיבת מגדיאל חמה אותיות מגל, ונשאר האותיות די"א, היינו מספר מ"ו, להורות כמ"ו נשבר עיקר שליטתו, ולעתיד יהי שבר שלו לגמרי באותו יום, עכד"ק. – (יז) ורבינו גרשום כ' לפרש הענין, לפי כשהיו עסוקין לכתות עצים היו מתבלעין מתי", ע"כ אותו יום שפסקו עשאוהו יו"ט שמכאן ואילך עסקו בתורה. ולפירושו ניהא ההמשך בגמ', מכאן ואילך דמוסיף יוסף. – (יח) רשכ"ם ב"ב קכא: – (יט) רמ"א י"ד רמ"ו כ"ג, וערו"ל בזה יען דמיום מ"ו באב ימי הרחמים ורצון ממשמשים ובאים, להלות ולהנן להכתב כספר החיים, ע"כ עוסקין בתורה כלילות כמאמרם תניגת יב: כל העוסק בתורה כלילת חוט של חסד משוך עליו ביום. – (כ) דהרי בימות החמה כ' תוס' עירובין סה, דע"ז תני, לא איברא לילה אלא לשינתא, ע' בשך י"ד רמ"ו סק"ה במי דברי תוס', זו, ועוד בדבר גודל מעלת לימוד התורה כלילה עי' באו"ח רל"ח וכמ"ב שם. – (כא) שו"ע קל"א ס"ו. – (כב) מ"ב שם. – (כג) רמ"א קל"א ס"א, מיהו בסידור כתר נהורא (כרדישווב) מצאתי כ' בדיני מ"ו באב, דגם אי' למנצה. – (כד) מג"א תקע"ג ק"א, וכמג"א תקע"ב סק"ה כ' דפעם א' גזר המהר"ל שלא לאכול בשר בכל יום כ' עד ר"ה, והל מ"ו באב ביום ב' ולא רצה לאכול בשר, ונראה דכיון שכבונתו תליא מילתא אינו אמור במ"ו אב שלא נתכוון לאסרו, ע"ה. – (כה) כגנ"י, ועיי"ש דמ"ו שבט ומ"ו באב עולה כבחי' א', דמי יום קודם בריאת העולם המה, דוגמת מ' יום קודם יצירת הוולד, דהלא כב"ה אלול לר"א וכב"ה אדר לר"י הי' יום ראשון לכריאה ככז' תוס' ר"ה ה' ד"ה לתקופת ואו"א דא"ה כנודע.

גזירה אז יעדער ווער עם וויל מעג עולה רגל זיין קיין ירושלים(יא).

ו) **יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה**. בימי חורבן בית שני איז געווען אין ארץ ישראל א גרויסע שטאט וואס האט געהייסן "ביתר". בעודה"ר האט פאטריט אן אינצידענט, אז מ'האט נישט וויסנדיג באפאלן דעם קיסר'ס טאכטער. אויף דעם ארויף האט דער קיסר געשיקט א מעכטיג מיליטער הרוב צו מאכן גאנץ ביתר, און האט אויסגע'הרג'עט רח"ל אנשים, נשים וטף(יב). אלע מתים זענען געבליבן ליגן עפ"י גזירת מלכות הרשעה, אז מיזאל זיי נישט קובר זיין. שפעטער ווען עס האט זיך געטוישט דאס מלכות, האט די נייע רעגירונג געגעבן רשות מקבר צו זיין די הרוגי ביתר. וכיום מ"ו באב האט מען זיי אלע געברענגט לקבר ישראל(יג). באזונדער האט דער רבש"ע געמאכט א גס, "שלא הסריחו", אז דער צושטאנד פון די מתים איז געווען לייך ווי דעם ערשטן טאג וואס מ'האט זיי גע'הרג'עט. וועגן די צוויי טובות האט מען מתקן געווען ביים בענטשן נאך בונה ירושלים, די ברכה הטוב והמטיב(יד).

ז) **יום שפסקו מלכרות עצים למערכה**. בזמן שבית המקדש הי' קיים, האט מען במשך די זומער, פון ר"ח ניסן, יעדן טאג געשניטן האלץ למערכה, צו ברענגען אויף דעם מזבח, ווייל אין דעם האלץ האט נישט געטארט זיין דערין קיין ווערים(טו), און בדרך כלל אין נאטע האלץ כאפן זיך יא אריין ווערים. דעריבער איז בימות החמה געווען א פאסיגע צייט צו שניידן האלץ, ווען ס'איז דא א שטארקע זון אויסצוטריקענען דאס האלץ. ביום מ"ו באב, ווען די זון הויכט אן שוואכער צו ווערן(טז), האט מען אויפגעהערט צו שניידן האלץ פאר'ן מזבח, ולכבוד גמרה של מצוה(טז) האט מען געמאכט א שמחה ויו"ט(יז).

ח) **לימוד התורה**. פון מ"ו באב, ווען די נעכט ווערן שוין לענגער(יח), דארף מען מוסיף זיין בלימוד התורה(יט), צו לערנען אויך בינאכט(כ), ובזכות זה, זאגט די גמרא (תענית א',) איז מען זוכה פון הימל לתוספות ימים. אויב אבער מ'איז נישט מוסיף בלימוד התורה, שטייט דאס פארקרעט ע"ו.

ט) **תחנון**. מ"ו באב זאגט מען נישט קיין תחנון(כא). אפילו ביי מנחה ערב מ"ו באב איז דער מנחה נישט צו זאגן קיין תחנון(כב). למנצה, ביי אשרי ובא לציון, זאגט מען אבער יא(כג). א התן ביום חופתו דארף נישט צו פאסטן אין דעם טאג(כד).

י) **ימי רחמים**. די ספרים הקדושים ברענגען אז פון מ"ו באב הויכט זיך אן א התעוררות לימי הרחמים והסליחות, ווי ס'איז מרומז אין דעם צירוף השם פון חודש אב, אז די לעצטע צוויי אותיות פונעם צירוף זענען כסדרן(כה). ביי חסידים איז מקובל, אז פון מ"ו באב קען מען שוין וואונטשן אויף דעם קומענדיגן יאר, א כתיבה וחתימה טובה, אכ"ה.

סעודת הילולא פון הגה"ק בעל "אך פרי תבואה"

מליסקא זי"ע וועט פארקומען זונטאג אווענט

זונטאג פ' עקב, י"ד אב, פאלט אויס די הילולא קדישא פון הגה"ק רבן של ישראל מרן רבי צבי הירש זצוק"ל אבד"ק ליסקא, באקאנט אלס דער "אך פרי תבואה" נאך זיין הייליגן ספר.

הגה"ק מליסקא זי"ע איז געוועהן בשעתו

פון די גרעסטע מנהיגי החסידות און אונגארן, וועמענ'ס נאמען איז פארהייליגט געווארען ביי חסידים לדורי דורות. טויזענטער אידן פלעגן קומען ביום ההילולא על ציונו הקדוש אין שטאט ליסקא און זיך אויסבעטן ישיעות ורפואות בגוף ובנפש.

אזוי אויך עד היום פארן אידן מארבע כנפות הארץ קיין ליסקא זיך מתפלל זיין אין זיך אויסבעטן אויף דעם הייליגן מקום. בפרט נאך דעם וואס מיט עטליכע יאר צוריק איז דער בית החיים און דער אוהל הקדוש פון רבותיה"ק מבית ליסקא הי"ה בעל אך פרי

ווי יעדעס יאר וועט אויך היי יאר

פארקומען די סעודת הילולא אין דעם ליסקא בית המדרש 50 1449 סט. זונטאג אווענט אי"ה, דער סעודה וועט זיך אנהייבען תיכף נאך תפלת מנחה, זמן תפלת מנחה איז 7:30, דברי תורה ועובדות ממרן בעל הילולא זי"ע וועט געהערט ווערן דורך'ן ממשיק שושלת הקודש כ"ק אדמו"ר מליסקא שליט"א.

במשך די צייט וועט זיין צו באקומען דעם ניי-איבערגעדרוקטן ספר הקדוש "אך פרי תבואה" פאר א ביליגען פרייז.

אמירת תהלים בציבור

בכל יום א' אחה"צ 5:30pm

בביהמ"ד באבוב

15 Ave./48th St.